

LUCAS GASSEL, MEESTER-SCHILDER UIT HELMOND

Samen met cultuur- en streekhistoricus Hans van de Laarschot heeft kunsthistoricus Dr. Ger Jacobs de resultaten van een onderzoek van 5 jaar vastgelegd in het boek *Lucas Gassel, meester-schilder uit Helmond*. De ludieke presentatie in de Helmondse bibliotheek vormde de start van veel culturele activiteiten die in Helmond plaatsvonden rond het 450ste sterfjaar van Lucas Gassel. Vanaf 10 maart 2020 presenteerde Museum Helmond circa 20 werken van Gassel, naast die van tijdgenoten. Helass gooide de corona-epidemie roet in het eten. De bezoekers hebben gelukkig wel Gassels werken uit Mexico-stad, Washington, Boston, Brussel, Antwerpen, Berlijn, Madrid en Parijs kunnen bewonderen.

Lucas Gassel is bij veel Helmonders bekend van de Lucas Gasselstraat en de Lucasgalerij. Slechts weinigen weten dat het gaat om een schilder van wereldformaat die in de 16^e eeuw beroemd was vanwege zijn uitstekende landschappen. Hij was samen met Joachim Patinir, Pieter Bruegel e.a. de man die met zijn fantasievolle verbeeldingen een brug heeft geslagen van het middeleeuwse achtergrondlandschap naar de grote 17^e-eeuwse landschapschilders als Jan van Goyen en Jacob van Ruysdael.

Hij is rond 1488 geboren als zoon van kunstschilder Jan “de maelre” (van Gassel en rond 1515 uit Helmond vertrokken. We weten niet waar hij toen naar toe is gegaan. Afgaande op enkele Italianiserende elementen uit zijn landschappen heeft hij misschien enige tijd in Italië gezeten. Dat was in die tijd voor jonge kunstenaars zeker niet ongewoon. Rond 1523 komen we hem tegen in Antwerpen waar hij in verschillende ateliers van meester-schilders naam maakt als (achtergrond) landschapschilder. Tien jaar later is hij verhuisd naar de regeringsstad Brussel waar hij een zelfstandig atelier met leerlingen had. Daar is hij op circa 80 jarige leeftijd overleden.

De zoektocht in binnen- en buitenland van Jacobs en Van de Laarschot heeft verschillende verrassende ontdekkingen opgeleverd. Hans van de Laarschot, die de familie Gassel bestudeerde, ontdekte dat die al in de 13^e eeuw in Helmond woonde, dat de familietak zich ook in Gemert en Deurne uitbreidde en dat de Gassels in Helmond veel invloed kregen, zitting hadden in het stadsbestuur en woonden in diverse huizen bij de Binderse Poort en aan de markt. Het werd ook duidelijk dat de al langer bestaande afstammingslijn van Lucas Gassel op enkele plaatsen niet klopte. De aanwezigheid van enkele natuurlijke kinderen, kinderen verwekt buiten het huwelijk, bracht verrassende ontdekkingen.

Jacobs ontdekte ook dat de schilder veel meer werken op zijn naam had staan dan werd aangenomen. Beide auteurs zijn in hun zoektocht niet minder dan vier tot dan toe onbekende werken tegen gekomen. Het bleek ook dat Gassel niet alleen een uitstekende landschapschilder was. Hij is, meer dan veel van zijn collega's, ook een verteller van verhalen over zijn

tijdgenoten. In sommige van zijn werken komen meer dan 100 mensfiguren voor die allemaal laten zien hoe het leven in de 16^e eeuw er uit zag. Maar dat niet alleen. Hij gaf als christelijk humanist in zijn panelen ook dikwijls wijze lessen mee, zoals “gestolen goed gedijt niet”, “machtswellust wordt gestraft” of “gearrangeerde huwelijken lopen dikwijls mis”. Lucas Gassel laat zijn beschouwers tot op de vierkante centimeter genieten enleren.

Het rijk geïllustreerde boek “Lucas Gassel, meester-schilder uit Helmond” is te koop in diverse boek- en kunsthands als ook in de Kunsthal van Museum Helmond.

